

Х а н ы а т
1931 сыл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП Кийн Комитетын Политбюрога, социалистической дайдулар коммунистической унна рабочая партиаларын сайлаачмыларын быйыл от шыйн 30—31 күннэргэр Крынга буолбут дөбөрдүү көрсүһүүлэрин түмүктэрин көрөн баран, бу көрсүһүү социалистической бииргэ үлэлээһин позицияларын бары этүүнн бөбөгөтүүгэ, бырааттыы партиалар бөбөргөөн иһэр сомоһоһууларыгар, социалистической государствалар бииргэ үлэлээһиннэрин салгыы сайыннарыга уонна тас политикаларын наһаардациялааһынга суолтатын үрдүктүк сыаналыыр, ССКП НК Генеральной секретара таб. Л. И. Брежнев баһылыктаах Советской Союз Коммунистической партиятын делегациятын үлэтин төлөрү биһиримир, ССКП НК Политбюрога ылыммыт уурааһар Крынгаа көрсүһүү түмүктэрин олукхо киллэрини практической дыһаллара быһаарыллылар.

CCTA:

УДАРНАЙ ЫЙГА ХОДУҢАБА
ҮЛЭ ТЭТИМИН КҮҮҢҮРДҮӨХХЭ!

ОТТУУР ЗБЕНО

А. КРАСОВСКОЙ фотот.
ССТА фотохранилища.

НҮОТРА ЧУЛУУЛАРА

BIHIGI KOPR

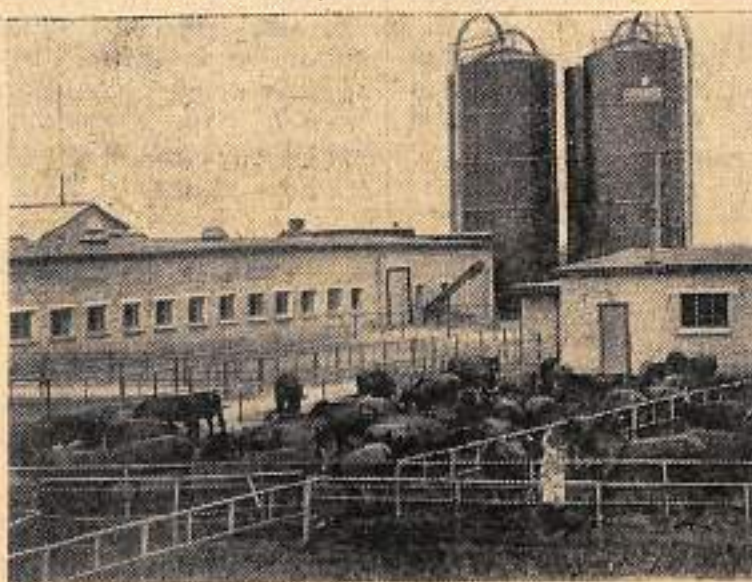
ЭДЭРДЭР КУОТАЛАХЫЛАРА

С. ЗЕРСТОВ.

Иккис
миэстэлэннибит

Пятилетка үчүр, быһаарылылвак сылын бастагы аңгарынаабы түмүгүнөн куоталаһыны кыйыһалаа-бынан Алексеевский өр-йүн табыста. Быһис ик-кис мизестэни ыһаһытат.

Куоталаһыны сүүрү көр-дөрүүлэрэ хаймак чула-таабы нүөлөрүгөр таһа-рылдаматара.

УЛАХАН ДЬААЛГА—ҮЧҮГЭЙ БЭЛЭМИ

Партийнай докумуоннары уларытыла—хас бирдди партийнай тэрилтэ, коммунист олодор дьохуннаах событи. ССКП Кини Комитетын нам ыйынаады (1972 с.) Пленума бу сүнгэн суолталаах тэрэһин-политическай дьаһалга бэлэмнэһинэн сибээстээн бары партийнай тэрилтэлэр бэйлэлэрин үлэлэрин төрдүтэн тупсаралларын модьуй-бута.

Итинтэнмыла сылтан ордук бирэмэ ааста. Билиги оройуоннаады партийнай тарилтэбигэр партийнай докумуоннары уларытыы саадаммыта түөрт агар ый буола. Ол үрдүкүн сорох маннайгы сүһүөх партийнай тарилтэлэргэ бу улахан дьаһалга бэлэмнэһин биллгин да ситэтэ суох мытыллар. Ону, холобур, «Сельхозтехника» отделениетын партийнай тарилтэтин үлэтигэр да көрүөххэ сөп.

Бу—оройуон биір бөдөн производственной коллективин коммунистарын түмэр партийнай тарилтэ. Кини коммунистара үлэ тутаах салааларыгар— өрөмүөннүүр мастерскойга, механизированнай этэрээккэ, гаражка, салаалта аппаратыгар туруоруллан үлэллиллэр. Онон кинилэр үлэлэригэр хамнас тарыттан, идеянай-политическай сабыдыалларыттан коллектив үлэтэ бүөс-бүтүнүү тутулууганар. Дьэ ол иһин партийнай тарилтэ докумуоннары уларытыыга бэлэмнэһин бу эппиэттээх биримэтигэр ис-партийнай, маассабай-политическай үлэни хаһаангытаагар даһаны тупсарар абээһинэстээгин биллгинтэ ситэтэ суох төлөрөн иһэр. Ону үгүс чакчылар көрдөрөллөр.

ССКП Устааба партийнай муннахтары ый айы ыытар ирдир. Ити көрдөбүл манна ситэ тутулуубат. Өссө ол кыра. Мытыллар партийнай муннахтарга коммунистар сылдымалара сэдэх. Дьүүлэллиллэр боппу-

руостары бэлэмнэһинтэ партия чилиэннэрэ, ордук адар коммунистар кизгини тардыллыбаттар. Партийнай муннахтарга үгүсү үһээки директивнай органнар уураахтарын толоруу сорукарын туһунан боппуруостар дьүүлэллиллэллэр, бэйэ көрүүтүнэн боччумнаах арай

ПАРТИЙНАЙ НАОХ

боппуруостары былааннаап киллэри аыйах. Партийнай докумуоннары уларытыыга бэлэмнэһин дьаһалларын туһунан боппуруос партийнай муннаахха дьүүлэллиллибитэ уонча ый буолбута, ол үрдүкүн итиннэ бэлэмнэмит үгүс үлэлэр баччаанга диэри олохтоно иликтэр.

Ити итэвэстэр коммунистары итин сүрүн оскуолатынан буолуохтаах партийнай муннахтары бэлэмнээһин уонна ытыы праектата бу партийнай тарилтэ биллгин даһаны мөлтөбүн, испартийнай үлэ дьыгнээхтик тулсорулла илигин көрдөрөллөр.

Манна партийнай дыксийилиннэни бөдөрөгүтүүгэ, коммунистары итиннэ биллэркөстөр арай былааннаах үлэ ытыллыбат. Сорох коммунистартан партийнай сэмэлэри устуу бытаардылыбыт. Докумуоннары уларытыыга бэлэмнэһинэн сибээстээн коммунистары кытта ытыллыбыт бэсиздэллэллэр түмүктэрэ партийнай муннаахха дьүүлэллиллибэтэхтэр. Сорох партия чилиэннэрэ партийнай сорукаларга суох. Дыксийилиннэни көһөр, ардыгар атын да сыһа быһыыллары онгорор сорох партияктарга көрдөбүл, модьуор ситэтэ суох.

Партийнай тарилтэ биір сүрүн итэвэһинэн коллективнаа маассабай-политическай үлэ тиһигэ быстыбаттык, былааннаахтык ытыллыбата буолар. Агитзона үлэлээбэт.

Көрдөрөн агитация биримэтигэр сагардыллан испэт. Коммунистическайдыт олодор уонна үлэллэр иһин хамсааһын дьаалатынан ытыллар. Социалистическай куоталаһыны салыйыга итэвэстэр эмиз бааллар.

Бу боппуруоска партийнай тарилтэ секретара таб. Сивцев И.И. отчуотун истэн уонна дьүүлэллэн баран, ССКП райкомун бюрота киниэхэ докумуоннары уларытыынан сибээстээн партийнай-тэригэр, партийнай-политическай үлэни өссө да тупсара илигэр ыйыы онгордо уонча баар итэвэстэри кылгас болдьох иһигэр туораттарыгар, бу партийнай тарилтэ сотору ытыллымактаах дьохуннаах тэрэһин-политическай дьаһалы бары өттүнэн үчүгэй бэлэмнээх көрсөрүгэр абээһинэстээтэ.

САРАТОВ. ССКП КН 1973 сыл муус устар 13 күнүнээби «РСДРП II съездин 70 сылын туолуутун туһунан» Уураабар сөл түбэһиннэрэн Саратов уонна уобалас предприятиеларыгар партия олоһо историческай событига аһаһыт пенциллар, бэсиздэлэр ытыллынылар, литература быыстапкаларга тариллиннилэр. Саратовтаагы заводна Саратовтаагы университет ССКП историктыгар кафедраны старшай преподавателэ, историческай наука кандидат В. Всемиров РСДРП II съездин туһунан аахпыт лекцияга илэксэбилиһин истилиннэ. СНИМОНКА: В. Всемиров (эртону) пенция кэнниттэн истээччилэр ыйытыларыгар эппиэттир. Ю. НАБАТОВ фотота. ССТА фотехрониката.

БЫҺААРЫЛААХ СЫЛ ВАХТАТЫГАР СИТИҢИЛЛИБИТИ ЧИНГЭТЭН

Билиги производственной коллективтэ быһа, пэтигэһа үһүс, сыллар, Бүтүн Союзтаагы социалистическай куоталаһыга киирэн туран, хаһаангытаагар даһаны тэрэһиннээхтик, ордук түөсүлээхтик үлэллэр. Ол буолаһына үчүгэй түмүктэри биэрэр. Сыл бастаагы агарыгар бородууксийа батары былаан 125,5 бырыһыан валовой бородууксийаны оноруулу 120,8 бырыһыан, эти онорууну 3,8 төгүд уонна прым онорууту 115,7 бырыһыан толорбуһу. Эт-үүт промышленноһын үлэһиттэри ити биримэһа 12 тыһынча солкубайдаах баһыны ытыттар, хамнас фондуотан 3,5 тыһ. солкубайы камылаабыттэр. Ити көрдөрүүлэринэн билиги комбинат республикатаады холбоһук үрдүкүн социалистическай куоталаһыга иккис миастэни илар чингэтэнэ.

Ордук үчүгэй производственной көрдөрүүлэри коммунистическай үлэ коллективин үрдүк аатын илар иһин охсуһар Чурапчытаагы үүт заводун коллектива (маастар З. М. Монастырева) ситистэ. Кини 402 балы илар куоталаһыга бастаа. Иккис миастэһа коммунистическай үлэ коллективин аатын сүгэр Дириннээби арыы сыһа (маастар сельсовет депутата Е. Д. Илларионов), үһүс—ами коммунистическай үлэ коллективин аатын илар Мугудайтаагы арыы сыһа (маастар коммунист П. С. Сивцев) табыллар. Сыһы, бородууксуһа хаачытыбатын тулсарыта Белозерскайдаагы арыы сыһа куһараана суох көрдөрүүлээх (маастар сельсовет де-

путата М. Е. Лобанова). Коллективист производственной былаанга ситиһиллэхтик толорууттар билиги бастыт үлэһиттэригэр сүөһүнү тутуаачылар Н. Д. Винокуров (Кытаанах) уонна Н. Е. Ноговицын (Ажда), шоферлар сельсовет депутата, ССКП чингэһа Е. А. Марков, Н. А. Попов уо. д. д. улахан энэһэстөр. Эт-үүт промышленноһын үлэһиттэра, сыл иккис аларыгар үктэнээри туран, ситиһиллэһитиһа уоскуйбакка, куоталаһыны өссө энэһити (эниттэһа быһаарыммыттара. Итинтэн мыла иһин-үйэ биір ый ааста, сылларга былаан толорууга өссө биір саһа хардыы ачылуһа. Ол иһигэр бородууксийаны батарын сорулаа 10 тыһ. солкубайынан, валовой бородууксийаны оноруу 20,8 тыһ. солкубайынан аһарылланна, арыы уонна үүт бородуукталарын оноруу былааннара эмиз аһара толорулуһулар. Бу көрдөрүүлэргэ Чурапчытаагы үүт завода, Мугудайтаагы уонна Дириннээби арыы сыһаһа өртү ситиһиллэллэр.

Билиги иһини сорукарытынан пэһилиһиннэ ит-үүт бородуукталарынан тиһини былаанга хаачыһымы, бородууксуһа хаачытыбатын туһарымы, производство не резервоарын толору туһанымы уонна иһин пэтигэһа быһаарыммылаах сыһын программатын бөдөбүтү иһиннэ толоруу буолаһар.

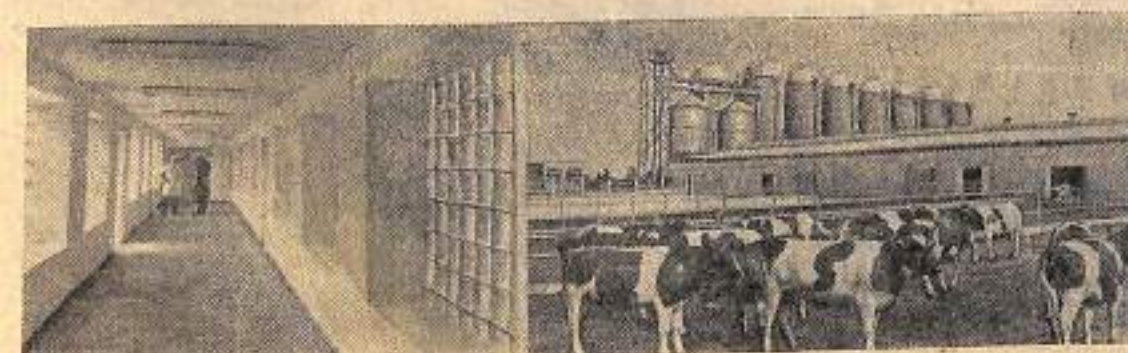
В. ИГНАТЬЕВА,
эт-үүт комбинатын производственной
сбиздэһэһэ.

МОСКВА УОБАЛАҺА. Подольскан куораттан аыйах километр-даах сиргэ ГДР-га оноруллубут оборудование туруоруллубут «Щапсва» дизн үүт промышленноһын саһа комплекса үүнэн табыста. Билигинтэ иһин дейдуга суос-сөбөтөх. Киниэхэ 2000 ымах туруоруллууга уонна ыһыны, аһыһы түнэтиһини мааһына күүһүнэн оператордар ытымактара.

Инженердэр уонна техниктар сүөһү иһинтэһин бу уустук автоматизированнай хаһаангытыбатын режимин салыйы пультугар туран эрз хааччыһахтара. Манна 39 иһин үлэллээт. Кинилэртэн 17-лэргэ ГДР-га хаһыс да сыһын үлэллэр маннын комплениһа хайыы-үйэһа стажиревканы бардылар.

Хаһас снмимка: ферма сестийола. Кини нөгүө үлэһиттэр үлэһа итэр тэһэстээх уонна санитарнай режими толорон баран аһаһаллар; уһа снмимка: сүөһүлэр аһал далга күүлэйи сылдыһаллар.

ССТА фотехрониката.

Эдэр ыччаттар сайынгыта ий-дарга өлгөм үүтү иларга Хадлар биримэһэтэһин маннынкыттарын ытырыһаларын ким-хаһа иһиннэ өйөөбүттэрэ.

Билигин оройуонга 16 иччат-комсомольскай фермалар коллективтэра бэйэ-бэйэлэрин иккис ардыларыгар куоталаһан үлэллэллэр. Бу куоталаһыга сатта ый түмүгүнэн Эрлик Эрстиһин аатынан колхоз иччат-комсомольскай фермалара бэртэхэй түмүгү ситистилэр. «Юбилейнай» ферма коллектива,

ҮҮТ ИҢИН ОХСУҢУУ УГЭНИГЭР

Эмиэ эриликтер бастаатылар

хас бирдди ыһарыттан 1521 кг үүтү илар, былаан 135,2 бырыһыан толорон оройуонга бастаабытын курдук бастаан иһэр. Эмиэ бу колхоз «Сарданга» ферматын эдэр маннынкыттар хас ыһах аһыттан 1084 кг үүтү матылар уонна ити түмүгүнэн иккис миастэһин хааччыһаһаллар. «Сырдыс» ферма коллективэ, хас бирдди ыһарыттан 998 кг үүтү илар, үһүс—тамыста. Былаан 114 бырыһыан толоруу ситистэ. Атын хаһаангытыбаллар фермалара бу көрдөрүүлэргэ чугалаһаһаһаллар. Арай Себуруускай аатынан совхоз Сылганнаагы сөдөһениһа «Чолбон» ферматын коллектива былаан 111 бырыһыан толордо—897 кг үүтү хас бирдди ыһарыттан илар. Бирдидиһэн эдэр маһчыһаһыттар куоталаһымыларыгар эмиз

эриликтэр үс бастаагы биримэһаһа миастэлэри кимнээх да биэр-бэттэр. Ольга Цопова бэйэтин дьуогаларын куоталаһымыларын биллгин да баһылаһар-көһүлүтэр, хас бирдди ыһарыттан 1487 кг үүтү илар иһэр. Оттон «Юбилейнай» ферма маннынкыттар Ирина Филимонова хас бирдди ыһарыттан 1464, Аня Григорьевна—1415 кг маннар иккис-үһүс миастэһа табысталаар. Эрлик Эрстиһин аатынан колхозка хас бирдди ыһахтан 1000 кг элбөһи маһыт эдэр маннынкыт аһаһаһа 15 кийнээх тиһиһа.

Үүт ыһаһымыгар бастаабыт коллективтар уонна бирдидиһэн маннынкыттар ИБСЛКС райкомун Бочуотун дуоскатыгар таһаарылыһаһаллар уонда ыһаһаһаһалларын, диплоһарынан наһараадалаһаһаллар.

Билиги көрр.

Кунашар арыгы ылар-бизер танылар.
 телевизионнай «Орбита» стан- Курильскыйдаары «Орбита»--
 ция тууда кырды. Билигин быыл ары уобайаска тууда
 ыраах сытар арым бөхүлөктөрүн киллэрилинбит иккис телеви-
 зияонноохторо. Билин телевидение зияоннай комплеке.
 бизарилэрин күнүстэ керөө кыах-
 ССТА.

Хоптоболор — Россия сценатыгар

Коммунистическая партия уонна Советский правительство билинги элбэх национальносталар күүрүшүт културата кэчирин сайдалларыгар аралык истинг кыһамчаларын уураллар. Ол биһир туһунан театральнай самодельтеһаһы Бүтүн Россиятааҕы көрүү Илин Сибиир элбиктэригэр Улан-Удэ куоракка ытыллыыта буолла.

Хоптобо Културатын дьаһыт драматический коллективэ биһир дойдулаахпыт Михаил Дордоурап сүрүбүт «Айналлар» дьин драматический жюри иһингэр Н. И. Чайковский аатынан музыкальнай училище концертнай салаалыгар көрдөрдө. Саалаа 600 киһи киирэр. Оттон сцената биһир өччө киһи, үрдүтэ 10-ча метр, туората—10-тан тахса. Онук сүткөн сцената дьобууннаах жюри иһингэр өнньүбүтүн бөйөтэ туспа кинтээһиннэрэ. Ол эрэри биһиги артистарбыт уопсай дьогуйууну кыайан, бари дьобуурлары, кыахтарын толору туһана сатаатылар. Онньуубутун көрө олохтохтортон ураты Саха сириттэн үөрөнө уонна Советский Армияга сулууспалык сымдар ыччаттар ама сырыттылар.

Жюри өнньуубутугар кыһа, дьин ис хоһоонноох ыратымын өнөрдө. Коллектив билинги састабынан ыһаабыа, өсө түмкөн, дьаныһан, кэскиллээхтик үлэниригэр баа санаалар өтүлүннүлэр уонна коллектив актерскай дьобуурдарын чорботон

ыйдылар. Артистартаа У. Ф. Сидорованы, Г. В. Понкову, Д. Н. Матвеева, Г. А. Бульбашевы, П. П. Флегонтову ордук хайдаахтар, орууларын толорууларыгар профессиональный ыратымын өнөрдүлэр.

Биһиги коллективитын прабордары өнөрү завод коллективна истингик элбэлээтэ, өйдөбүнүт бөлөхтэри туттара. Киһилэртэ саха чоронун уонна кыттыатын бөлөхтэтибит.

Ити курдук Хоптобо самодельтеһа артистара биһир ситиһиллэн, элбэххэ үөрөнө, үгүһү билэ-көрөн дойдуларыгар эргиллэннэр.

Илин Сибиир зоналыгар бү буолан аастыт көрүүтэ сэтэ параднай, биһир студенческой театрдар, түөрт театральнай коллектив, икки куукула театры уонна биһир эдэр көрөөтү театры кыттынылар. Киһилэр 15 араас драмалары, пьесалары, комедиялары көрдөрдүлэр. Онук сэтэ бүтүлүгэ уус-уран аадым 10 чулуу толорооччулара ыттымын ыаллар.

Көрүү театральнай искусство нуруот биһир тапталлаах, умсулганнаах дьарыкпанын буолбутун өсө төгүс көрбөлөөтэ. Итиннэ советскай нуруоттар улахан дордобууларын чарылахыт туһунан буолла. Киһи Илин Сибииргэ олорор нуруоттар култураларга сайдытыгар сага сүүрэни киллэрдэ.

И. КАНДИНСКАЯ.

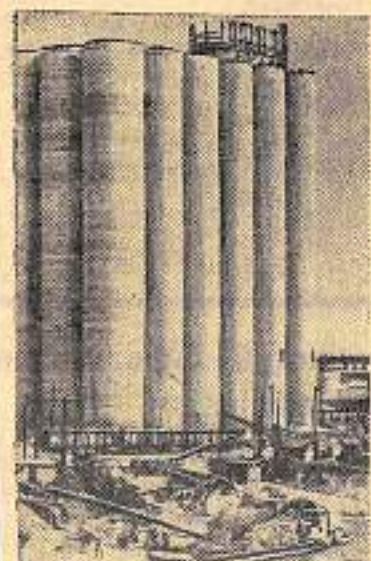
СОЦИАЛИЗМ ДОЙДУЛАРЫГАР

Венгрия Народнай Республиката, Дунай биһиргэр Вайеда (Вач-Кишкун уобалас) 2000 нагон сэлэһингэр киирэр бөлөх бурдук манхааһаа тутуллар (алларачы снимокка).

Бу чакчыга, сиреһилэрэ курдук, Венгрия сирэ отороччуларын улахан ситиһилэрэ көстөр. 1972 сылга киһилэр туорачтаах културалар рекорднай үүнүүтүн ылбыттара. Холобур, театаран 32 центнер сэлэһингэр хомуйуллубута. Ыһаһы республика бэйэтин бурдугунан нэһилиэнньэ наадыһытын толору хаачыйар.

х х х

Монголия Народнай Республикатыгар 270-ча тыа-хаһааһыстыбаннай кооператив баар. Киһилэр сүөһү уонна

нылаахтар.

Бу тыллар суолтадарын уонна дорбооннорун өттүнэн сип түөс-сипинилэрэ ордук итэҕиниһээх, сахалар өбүтэлэрэ бурат уонна монгол тылларынан салтара сымдыбыттарын, онон сир-дойду быһыытын-таһаатын, көстүүтүн ааттарын билинги саха кыһа сүһүнүөн өйдүүн сөп. (Сипиниһи көр: В. А. Никонен. Введение в топонимику. М., 1963; М. Н. Мельхеев. Географические названия Восточной Сибири. Иркутск, 1969; М. Н. Мельхеев. Топонимика Бурятии. Улан-Удэ, 1969 г. д. а.).

Лена өрүс илиһин көтөрүн оройуоннарын уонна нэһилиэнтэрин ааттарын туһунан, кэлин уонча сыл устатыгар хомуйбун, ыратыһан көрдөххө, тунгус-маньчжур уонна төрө-монгол тыллара сөҕө сыталларын бигэр-тэтиэххэ сөп: холобура, тунгус-маньчжур тылларыгар хыһылаахтар—Амха, Алдан, Ботун, Болугур, Лэги, Таатта, Тоггуу, Чурапчы у. д. а.; төрө-монгол тылларыгар параллеллара—Байа-дантай, Вахсы, Дьохсөөт, Мугу-дай, Одьулун, Наахара, Олох, Омор, Оспох, Сылдан, Кылаах, Соморсон, Хааар, Хайхсыт, Хоптобо, Хоро, Чакыр у. д. а. Д. М. ГАВРИЛЬЕВ, филолог (Бүтүүтэ бэчээттэннэ).

көтөр иһитин бородууксууларын сүрүн оторон таһаараччыларынан буолаллар. Котору иһит фермалар бухатын соторутаагытэ

риллбиттэ. Уһаһы снимокка: котору иһит фермаба. МТИ—Монцама—ССТА фотолара.

СААХЫМАТ

ЭДЭРДЭРТЭН СААМАЙ КҮҮСТЭЭХ

Львовка олохтоох эдэр маастар Александр Беляевкай—саахымакка эдэрдэр өртөлөргүр аап дойдү чемпиона. Кыһа урунку өттүгэр биһиги саахыматчытар-быттыттан Борис Спасскай уонна Анатолий Карпов эрэ киндөрү-лэригэр холоонноох ситиһиллэннэ. Быйылгы турнир Агаскада Горнаби—Он—Тис дьин үстүк ааттаах куоракка буолан ааста. Күрөхтөһүн икки аҕаһаан ытты-лыһа. Бастыкытыгар эдэрдэр икки группала хайдан сэттэллэ турта швейцарскай системала күрөхтэстилэр. Бу аҕаһа Белискай ордук үчүгөйдик туоралы бөйөтү «А» группатыгар бастаа-та—7 очкоттан 6,5 очкони ылан бары кыттааччылартаа саамай ордук көрдөрүүлэннэ. Оттон салгыы ыттылыһыт финалга икки бастаах группала бастаабыт аҕаһа саахыматчыт, ол иһингэр Беляевкай, өнньүбөтө.

Манна киһи бастаа хотторон, онтон төһүөн бөрүкүтэ сүөх садалабыта, турнирдай таблица-

на Югославияттан сымдар та-лаһаһа Славолуб Марьянович баһылаабыта. Белискай биһир түгөннө кэһини да буола сым-дыһа, өртүгэр, кыайар кыһа сүөх курдук буолбута. Ол аҕаһа эдэр маастар күһүн түмүһүн өхсүһүтэ, хас сөрүбүү иһын кыайы иһин дьауурдаахтык хоттор-хотон испитэ. Оттон ити биһиргэр Марьянович бурдугун биһиргэ—бастаа хотторбута, онтон таһаһитэ. Онон киһилэр ыһыт өччөлөрө со-тору таһаһитэ. Финалгэ тахсар биһир эрэ тур халлаһыгар икки дьид көрөр буолбута. Онно Беляевкай баһаарылаах кыайылы ситиситэ. Ол түнүгү киһи 11 очкоттан 8,5 очкони ылан чемпионнаата. Оттон Марья-нович, 7,5 очкони, үбүс—баһис миһэтэлэри үлэстэргэ кү-һэллэннэ.

ССТА.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНОВ

ТОПОНИМНАР ТУСТАРЫНАН

Топонимика — сир-дойду аатын-суолун үөрэтэр наука.

Саха сиригэр топонимиканы дьарыктанааччы сэдэх да буоллар, баалаах үгүс. Ситэ-хотэ сир-дойду аатын хомуйааччылар уонна үлэһэччилэр бааллар: историк М. С. Иванов, сир аатыгар дипломун сүрүбүт Н. Е. Исаков, наука кандидатын аатын көмүс-кэбик Б. Ф. Гриценко, тыл үөрэтээхтэрэ М. Воронкин, Е. Федоров у. д. а.

1. ОРОЙУОН УОННА НЭҢИЛИЗН ААТТАРА

Саха сирин Лена өрүс илиһин оройуоннарын сирдэрин-уоттарын ааттара түн буолар бу эдэр саа-лар өбүтэлэрэ—төрө уонна монгол тунгус-маньчжур тыллаах бөлөхтөрү кытары ыаллы сирэ сымдыбыттарын бигэртэбэр.

Сир-дойду аатын-суолун билин төрөбүт дойдуга таптап, ытты-табыл чувствотун үөскэтэр уонна историческай суолтаах. Холобура, Сайыл Сыйыт дьин ааты иһитит эрэ барыта граждескай сэрин ыттык иһеститин аатын иһитиннэ хайдах да билэ-көрөн кэһин баарар. Ханна баарар оройуон уонна нэһилик аты туспа нөмөхтөөх. Киһилэр төрө иһитин ааттаммытара буолуой?—Амха, Сулваччы, Абаа, Соморсон, Ботун, Чакыр, Алтан, Эмэс, Майскай, Болугур, Амха-

Наахара, Лэги (урукку); Таатта (билингитэ—Алексеевскай), Алдан, Байада, Дьохсөөт, Игидэй, Голба; Мэҥэ-Хаҥалас, Майа, Баатара Мөҥүрөөн, Мэдьэхсэ, Моорук, Нооруктэһи, Тымлаама, Тоггуу, Хаптаҕай, Чылаһыкы уруккута Амха оройуонун нэһиликэ—Д. Г.), Востэах, Уус-Алдан, Борогон, Баатадай, Байада-тай, Бэрт-Уһа, Бээрийэ, Дүһөй, Күрбүһах, Лэги, Мүрү, Нийахы, Олох, Омор, Сротту, Оспох, Тугу-лээх, Хоро; Чурапчы, Вахсы, Болугур, Кытаанах, Мугудай, Одьулун, Сылдан, Хааар, Хатылы, Хайхсыт, Хоптобо, Чакыр, у. д. а.

2. ХАҢА ТЫЛТАН ХАҢЫЛААХТАРА

Сир-дойду быһыытын-таһаатын уонна уутун-хаарын билин-тир сахалы тыллар билинги бурат уонна монгол тылларыгар ханыылаа хайлах өбүтү?

Сахалы—уу, хадаа, дабаан, добуун, үрдэл, олом, араа, күөл атаа, ой (тыа), хара, сара (ара-бас), халлаан күөдэ; буратты—уһа, хада, дабаан, добуун, үндөр пазар, олом, арал, адаг, ой, хара, шара, хуха; монголдуу—ус, хад, дабаан, дов, өндөр пазар, олом, арал, адаг, ой, хар, шар, хох, у. д. а.

Көстөрүн курдук, уу, хадаа, үрдэл, олом, араа, күөл атаа, ой, хара, сара (арабас), күөх дьин тыллар буратты, монголдуу ха-

почтовой индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс редактор—9-13-95, редакторы солбуйааччы, эппиэт-отделлар—9-14-95, уопсай—9-15-05.

БЫҢИГИ ААДЫРЫСПЫТ: уул. 12. ТЕЛЕФОННАРЫТ: секретарь—9-14-95.